EUROOPAN HYBRIDIUHKIEN TORJUNNAN OSAAMISKESKUS

LAUSUNTO

Helsinki

25.11.2025

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Viite: U 51/2025 vp (pelastuspalvelumekanismi)

LAUSUNTO PELASTUSPALVELUMEKANISMIA KOSKEVAAN E-KIRJELMÄÄN

Globaali konflikti vaikuttaa muuttuvan intensiivisemmäksi. Demokratiaa vastustavien maiden yhteistoiminta ja keskinäinen tuki tiivistyy vauhdilla. Tämän seurauksena esitetään jo arvioita, joiden mukaan jo kuluvan vuosikymmenen loppupuolella saatetaan nähdä Euroopassa tapahtuva sotilaallinen hyökkäys Nato -maahan. Konfliktin kärjistymiseen voi kuulua myös monenlaisia hybridioperaatioita, joilla horjutetaan kohdemaita ja liittokuntia.

Suomi ja muut Itämeren itärannikon valtiot ovat poikkeuksellisen haavoittuvassa asemassa Venäjän mahdollisesti masinoimiin sotilaallisiin ja hybridioperaatioihin nähden. On näille maille edullista, että EU:n tasolla kehitetään erilaisia avustusmekanismeja, joilla yksittäistä katastrofin kohteeksi joutunutta maata voidaan avustaa. Tähän liittyen on mahdollisuus toimia aktiivisesti erilaisten valmiuksien kehittämiseksi oman maan alueelle, kuten Suomi on tehnytkin. Nyt jo Suomi ylläpitää kahta merkittävää rescEU-valmiusvarastoa: 1) RescEU CBRN-valmiusvarastossa varastoitavilla materiaaleilla ja lääkevalmisteilla varaudutaan biologisten (B), kemiallisten (C), säteilyn (R) ja ydinaineiden (N) aiheuttamiin uhkatilanteisiin Ja 2) rescEU-varasto (Medical/CBRN), joka keskittyy lääkinnällisiin materiaaleihin, lääkevalmisteisiin ja säteilymittalaitteisiin.

Hybridiuhkatoimijoiden tavoitteena on myös heikentää läntisiä liittokuntia, joiden kriisinkestävyydestä Suomi on riippuvainen. EU:n ja NATO:n uskottavuus EU:n kansalaisten keskuudessa voisi kärsiä merkittävästi, mikäli joitain Euroopan alueita kohtaisivat sellaiset katastrofit, joihin yhteistä apua ei onnistuttaisi osoittamaan. Hybridiosaamiskeskus järjesti jo vuonna 2019 yhdessä komission ja puheenjohtajavaltio Romanian kanssa harjoituksen, jossa testattiin hengitystieinfektioepidemian vaikutuksia liittokuntien kannatukseen. Harjoituksen tulos oli selvä: yhteisiä valmiuksia kannattaa kehittää ja se on myös kokonaisuuden kannalta taloudellista (poolittamisen tuottamat säästöt verrattuna siihen, että kaikki maat varautuvat kaikkeen). Kokonaisuutena nyt esitettävä paketti on em. löydösten mukainen ja komissiolle esitetty määrä säädös- ja johtamisvaltaa on perusteltu.

Ehdotus sisältää myös monialaisen kriisikoordinointikeskuksen, jonka kautta voidaan antaa tukea, kun avustustoiminta aloitetaan muiden riskinhallintavälineiden mukaisesti, kun IPCR aktivoidaan täysimittaisesti, EU:n yhteisvastuulausekkeen mukaisissa tilanteissa, kun neuvosto pyytää apua tai kun kyseessä on unionin tasoinen kansanterveysuhka tai WHO:n julistama kansainvälinen kansanterveysuhka. Unionin tuki avustustoimille voi kattaa enintään 100 prosenttia kustannuksista.

Ehdotus on toissijaisuusperiaatteen mukainen. Jäsenvaltiot vastaavat ensisijaisesti katastrofien ehkäisystä, niihin varautumisesta ja niihin vastaamisesta, mutta ehdotuksen tavoitteita ei kuitenkaan voi saavuttaa täysimääräisinä yksinomaan jäsenmaiden toimilla, koska kyse on tilanteista, jotka edellyttävät laaja-alaista ja rajat ylittävää yhteistyötä.

Haavoittuvuudet ja resilienssiverkoston

johtaja Jukka Savolainen